

Krzysztof Garstka

Działalność Wandy Landowskiej jako inspiracja dla kompozytorów pierwszej połowy XX wieku

Promotor: prof. UMFC dr hab. Alina Ratkowska,
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie
Wydział Fortepianu, Klawesynu i Organów
Warszawa, 2018 r.

Streszczenie

Celem pracy doktorskiej jest pokazanie, w jaki sposób działalność Wandy Landowskiej wpłynęła na twórczość kompozytorów pierwszej połowy XX wieku. Wanda Landowska jest obecnie głównie pamiętana jako wybitna klawesynistka, która przyczyniła się do powtórnego „renesansu” klawesynu i powrotu muzyki minionych epok na światowe sceny muzyczne. Dzięki jej działalności koncertowej, pedagogicznej, licznym publikacjom oraz bogatej fonografii, nie tylko przywróciła muzykę dawną ale również stała się inspiracją dla współczesnych kompozytorów, którzy zaczęli pisać utwory na klawesyn.

Praca podzielona jest na trzy rozdziały poprzedzone wstępem, w którym określony został cel pracy i jej układ techniczny, oraz zakończone podsumowaniem, w którym podkreślony został wybitny talent klawesynistki jak i jej nieoceniony wpływ na powrót klawesynu i muzyki

dawnej na sceny światowe oraz niekwestionowana inspiracja jaką stanowiła dla świata artystycznego.

Rozdział I zatytułowany „Życie i edukacja Wandy Landowskiej” zawiera szczegółową biografię wybitnej klawesynistki. Ponadto podzielony został na sześć podrozdziałów, z których każdy odnosi się do innego etapu jej życia. Niezwykle istotne było zamieszczenie biografii artystki z kilku względów. Jednym z nich jest to, iż mimo, że obecnie uznawana jest za jedną z najwybitniejszych polskich klawesynistek, która jako jedyna w tak dużym stopniu przyczyniła się do powrotu klawesynu i muzyki dawnej na światowe sale koncertowe, to w literaturze polskojęzycznej jej osoba traktowana jest dosyć marginalnie. Innym powodem była chęć przedstawienia ośrodków w których działała Landowska oraz okoliczności historycznych, które wielokrotnie zmuszały artystkę do porzucenia swojego dobytku i na nowo odbudowywania swojej kariery w innym miejscu, co świadczyło o niezwyklej determinacji w dążeniu do wyznaczonego sobie celu.

Rozdział II „Działalność Wandy Landowskiej” to opis szerokiej działalności klawesynistki. Został on podzielony również na sześć podrozdziałów. Są to kolejno opisy działalności koncertowej, w której wymienione zostały najważniejsze recitale wraz z recenzjami pojawiającymi się w prasie, działalność pedagogiczna – ze wspomnieniami jej studentów, wskazaniem sposobów nauczania oraz wyszczególnieniem ćwiczeń technicznych. Omówione zostały również publikacje klawesynistki - ze szczególnym uwzględnieniem *Musique Ancienne* - nagrania oraz zamieszczony został podrozdział dotyczący modyfikacji klawesynu Pleyela, który szybko zyskał popularność i był kojarzony z Landowską. Rozdział ten jest istotny ze względu na informacje w nim zawarte, które udowadniają jak wszechstronną artystką była Wanda Landowska i na jak wielu polach jej

działalność mogła inspirować artystów innych dziedzin, w tym przede wszystkim kompozytorów.

Ostatni, najważniejszy rozdział pracy zatytułowany „Kompozycje inspirowane działalnością Wandy Landowskiej” to charakterystyka kompozycji inspirowanych bądź dedykowanych Landowskiej. Opisane w nim zostały utwory skomponowane dla klawesynistki oraz kompozycje na klawesyn bądź z jego udziałem, mogące powstać z inspiracji jej osobą. Istotnym elementem w odnalezieniu utworów niededykowanych artystce lecz napisanych pod jej wpływem było zapoznanie się z biografiami współczesnych jej kompozytorów oraz historią i okolicznościami powstania kompozycji. Dużym odkryciem było to, iż zdecydowana większość tych kompozycji powstała podczas lub po pobycie kompozytorów w Paryżu, w czasie, kiedy mieszkała i działała Wanda Landowska. Dlatego też na początku rozdziału zamieszczony został ogólny zarys nurtów oraz przemian stylistycznych w Paryżu czasów Landowskiej. Informacje te przybliżyć mogą techniki kompozytorskie oraz uzasadnić wybór form wykorzystanych przez kompozytorów, których utwory były inspirowane działalnością klawesynistki. Mimo, iż w pracy poruszone zostały głównie zagadnienia związane z muzyką klawesynową, to nie zostały pominięte kompozycje na fortepian, które również były dedykowane Wandzie Landowskiej.

Do pracy dołączony został również Appendix ze znanymi studentami Wandy Landowskiej, wykazem jej publikacji oraz spisem kompozycji.

Praca stanowi opis nagrania załączonego w formie CD. W skład płyt wchodzi następujące utwory:

CD 1

1 – 4. Feruccio Busoni – *Sonatina ad usum infantis Madeline M.* Americanæ pro Clavicimbalo composita*

1. I - Molto tranquillo
2. II - Andantino melancolico
3. III - Vivace (Alla Marcia)
4. IV - Molto tranquillo
- V - Polonaise (un poco cerimonioso)

5 – 8. Alexander Voormolen – *Suite de Clavecin*

5. I - Ouverture
6. II - Gigue
7. III - Sicilienne
8. IV - Toccatina

9 – 10. Bohuslav Martinů – *Deux Pièces pour Clavecin*

9. I - Lento
10. II - Allegro con brio

11 – 12. Vittorio Rieti – *Sonata all'Antica*

11. I - Allegro Alla giga
12. II - Adagio
- III - Ragaudon

CD 2

1 – 6. Jean Françaix – *L'Insectarium*

13. I - La Scolopendre
14. II - Coccinelle
15. III - L'Argyronète
16. IV - Les Talitres
17. V - Le Scarabée
18. VI - Les Fourmis

7 – 9. Manuel de Falla – *Koncert na Klawesyn, Flet, Obój, Klarnet, Skrzypce i Wiolonczelę*

19. I - Allegro
20. II - Lento (giubiloso ed energico)
21. III - Vivace (flessibile, scherzando)